HOKUGA 北海学園学術情報リポジトリ
学校法人北海学園
北海学園大学
北海商科大学

タイトル	M.M.ドブロトゥヴォールスキーのアイヌ語・ロシア語辞典(10)
著者	寺田，吉孝；安田，節彦；ＴＥＲＡＤＡ，Йоситака；ЯＣＵＤＡ，Ｃэцухико
引用	北海学園大学学園論集(149)：143-173
発行日	2011-09-25

Hokkai-Gakuen Organization of Knowledge Ubiquitous through Gaining Archives.

M. M. ドブロトゥヴォールスキーの
アイヌ語・ロシア語辞典 ⑽

（カザン，1875 年）

M. M. ドブロトゥヴォールスキー著
寺　田　吉　孝訳
安　田　節　彦訳

訳者まえがき

今回の訳出部分は，Г(G) の残りの部分と，Д(D)，E(Ye)，Ж(Zh)，З(Z) と И(I) の一部分である。Д(D)，E(Ye)，Ж(Zh) と З(Z) はアイヌ語にとって珍しい音であるので，この音で始まる単語はほとんど出現しない。当然ながら，M. M. ドブロトゥヴォールスキーのアイヌ語・ロシア語辞典にも Д(D)，E(Ye)，Ж(Zh) と З(Z) で始まる単語はほとんど掲載されていない。

Д(D) と E(Ye) で始まる単語に関しては，原文の中に，それぞれ T(T) および Э(E) で始まる単語を参照するように指示があるが，その部分の翻訳に関しては，しばらくお待ちいただきたい。

（寺田吉孝　記）

Гемпакіу. Кл. Кам. сколько.
1110. *Гемъ-гауну*. Кл. Кам. молчать.
Генбара. Мос. (или *гембара*), однажды, нѣкогда (ラ バン ヘ).
— *та*. Мос. въ прежніе годы, прежде, однажды, нѣкогда.
— *тâри*. Мос. во всякое время, всегда, часто, многократно.
Генга (hênga). Кл. Кам. почему, для чего, за чѣмъ.
Генге. Мос. происхожденіе съ отцовой стороны.
Генетофуки. Мос. задняя часть кровли.
Геннэ. Мос. не (съ важностію, съ силою, mit Nachdruck).
— *нэпка*. Мос. вскорѣ послѣ того, не много погодя.
— *нэпъ*. Мос. вскорѣ послѣ того.
1120. — *широмано*. Мосив. не жить, не быть живущимъ. — *широмано окай кекеси на шанъ-та*, онъ не живетъ здѣсь, и ему еще не было назначенія оставаться.
Генсе (hĕnsĕh). Кл. Кам. одышка.
Геньки. С. дѣдушка. Син. *экась*.
Ге-нэ. Мос. (или *пе-нэ*), частица выражающая сначала сомнѣніе, а потомъ опредѣленность (см. *ге* и *нэ*), частичка вопросительная и вмѣстѣ опредѣляющая.
Гео. Мос. выныривать (о рыбахъ).
Геоши. Мос. дыханіе.
Гепéньки. Гл. возращать. — *котàнъ*, родина. *Томà — ка*, садить картофель, см. *сикахъ* и *сикáхтэ*.
Гепираса.
Геписё трайдё. Гл. отодвигать (столъ отъ стѣны). Против. *котéски*.
Гепита. Гл. распускаться (*порóкуту —*). Син. *гепироса*.
1130. *Гепитáхни*, колья въ *кáама* (по обѣ стороны рѣчки).
Гераахчикáне (герахчикане).
Геракецу. Мос. подштаники.
Герáскане. Прил. голый, нагой. Син. *герахчикáне*, *геруканé*, *отýнай*.
Герекуси. Мос. треска.

Gyempakiu. Kl. Kam. いくつ.

Gyem-gaunu. Kl. Kam. 黙っている.

Gyenbara. Mos. （あるいは *gyembara*），ある時，かつて.（ヘンバラ）.

— *ta.* Mos. 先年，以前，ある時，かつて.

— *târi.* Mos. どんな時でも，いつも，しばしば，何回も.

Gyenga (hênga). Kl. Kam. なぜ，何のために，何の必要があって.

Gyengye. Mos. 父方の出

Gyenyetofuki. Mos. 屋根の後ろの部分.

Gyenne. Mos. ～ではない（もったいぶって，力強く，mit Nach-druck）.

— *nepka.* Mos. そのすぐ後，しばらくすると.

— *nep.* Mos. そのすぐ後.

— *shiromano.* Mosiv.[1] 住んでいない，生きていない.── *shiromano okaj kyekyesi na shan-ta*，彼はここには住んでいない，彼には残るようにという辞令がまだ出ていなかったのだ.

Gyensye (hēnsĕh). Kl. Kam. 息切れ.

Gyen'ki. （名）祖父.（同）*ekas'.*

Gye-ne. Mos.（あるいは *pye-ne*）， 初めに疑い，その後に明確さを表す小詞（⇨ *gye* および *ne*），疑問と同時に確定の小詞.

Gyeo. Mos. 浮かび上がる（魚について）.

Gyeoshi. Mos. 呼吸.

Gyepyén'ki （動）育てる. — *kotàn*，故郷. *Tomà* — *ka*，ジャガイモを植える. ⇨ *sikakh* および *sikákhte.*

Gyepirasa.

Gyepisyo trajsyĕ. （動）脇へ押しやる（壁からテーブルを）.（反）*kotyéski.*

Gyepita. （動）（花が）開く（*porókutu* —）.（同）*gyepirasa.*

Gyepitákhni, káama「（冬季以外の期間の）クロテンを捕るための猟具」の杭（川の両側の）

Gyeraakhchikánye (gyerakhchikanye).

Gyerakyetsu. Mos. 股引.

Gyeráskanye. （形）裸の，むきだしの.（同）*gyerakhchikánye, gyerukánye, otúnaj.*

Gyeryekusi. Mos. タラ.

(1) 藻汐草のことか？

Геріацъ. Мос. (ツ ア リ ヘ), блескъ, сіяніе; блестящій.
Гёрико-ситу́рири. Гл. потягиваться, выпрямиться изъ согнутаго положенія. Син. *Яйока.*
Героки. Мос. сельди, сельдь.
Геронъ-гуру. Мос. бѣднякъ. Пф. бѣдный человѣкъ.
Геруйевоа. Кл. Кам. болѣзнь.
1140. *Герука́йне-яйкара̀.* Гл. раздѣться до нага.
Геруканe. Прил. голый, нагой.
Геру́похтэ-ма́ймине, дѣвица закрывшая лице волосами (при стыдливости).
Г*е-се.* Мос. expletivum опредѣляющаго значенія. *Атуй* г*е-се нэ,* сіе море, это море, это дѣйствительно оно, см. *се.*
Гёси. Мос. сѣверный океанъ.
Гехиру-утаре. Мос. врачъ и волшебникъ (ворожея).
Гесита. Мос. (или *кесита*), надъ, на (предлогъ).
Гета. Мос. собака.
Гета́не или *гета́ни.*
— *сирайѐ,* Гл. отодвигаться.
— *ча́хсека,* отодвинуть (отъ себя).
1150. *Гётари-арака.* С. колючая боль (въ груди).
Гета́хтаку. Имѝ —, закутаться съ головою (въ постелѣ).
Гетохъ.
— *сирайѐ,* подвинуться. *Гетохъ ситрайѐ кане а!* подвинься!
— *трайѐ,* придвигать, подвинуть къ себѣ.
— *ча́хсека,* придвинуть (къ себѣ).
Гетуку. Гл. расти. Мос. жить, быть въ живыхъ, раждать.
Гетэсу̀. Гл. приходить въ эрекцію (о penis), опускать (ручку у двери, чтобъ отперлась защелка), см. *ори́китари.*
Г*еуе.* Мос. (или *ке*), видъ, образъ (или г*е*).
Гёуке, кривой.
— *тре́ра,* сѣверо-восточный вѣтеръ (въ Чепухнаѣ *кой анъ*).
1170. *Гёцире (хецире).* Гл. играть, играть на инструментѣ. С. игра.
Геши. Дав. озеро малое. Ланг. Юж. Сах. озеро.

Gyeriats. Mos. （ヘリアツ），輝き，光；輝いている．

Gyériko-sitúriri. （動）伸びる，曲がった状態からまっすぐになる．（同）*yájoka.*

Gyeroki. Mos. ニシン（複数），ニシン（単数）．

Gyeron-guru. Mos. 貧乏人．Pf. 貧しい人．

Gyerujyevoa. Kl. Kam. 病気．

Gyerukájnye-yajkarà. （動）丸裸になる．

Gyerukanye. （形）裸の，丸出しの．

Gyerúpokhte-májminye, 髪の毛で顔を覆った娘（はにかんで）．

Gye-sye. Mos. 確定の意味の助辞．*Atuj gye-sye ne*，この海，この海，これは確かにその海だ，

⇨ *sye.*

Gyêsi. Mos. 北洋．

Gyesiru-utarye. Mos. 医者およびまじない師

Gyesita Mos. （あるいは *kyesita*），～の上に，～（上）に（前置詞）．

Gyeta. Mos. 犬．

Gyetánye あるいは *gyetáni.*

— *sirajyè,* （動）脇へ寄る．

— *chákhsyeka,* （動）脇へ押しやる（自分の方から）．

Gyêtari-araka. （名）刺すような痛み（胸の）．

Gyetákhtaku. Imì—, 頭からくるまる（寝床で）．

Gyetokh.

— *sirajyè* 脇の方に寄る．*Gyetokh sitrajyè kanye a!* 脇に寄れ！

— *trajyè,* 近づける，（自分の方に）少し動かす．

— *chákhsyeka,* 近づける（自分の方に）．

Gyetuku. （動）育つ， Mos. 生きる，生きている，生む．

Gyetesù. （動）勃起する（ペニスについて），下げる（かんぬきを開けるために，扉の把手を），

⇨ *Oríkitari.*

Gyeuye. Mos.（あるいは *kye*），外観，様子（あるいは *gye*）．

Gyêukye, 曲がった．

— *tryéra,* 北東の風（チェプフナイ（Chyepukhnaj, Чепухнай）では，*koj an*）．

Gyêtsirye (khyetsirye). （動）遊ぶ，楽器を演奏する．（名）遊び．

Gyeshi. Dav. 小さい湖．Lang. S. Sakh. 湖．

Геюпу. Прил. тянущая хорошо потягъ (въ нартѣ). — *сета̀*, собака хорошо натягивающая потягъ.

Ги. Лапер. да, такъ.

Ги. Мос. см. *ке.* **Ги** или *ки* — частичка употребляемая для сложныхъ словъ.

Гіа (hya). Лапер. нѣтъ, не.

Гигай. Мос. старый, престарѣлый, иначе *гекай.*

Гигаци (гекаци). Мос. молодой, юный.

Гигацъ. Мос. молодой.

Гида. Мос. собака, иначе *гета.*

1180. *Гіерашчинамъ.* Лапер. большая и крѣпкая цыновка, на которой они сидятъ и ложатся спать.

Гилямй. Геогр. отрасль Гиляковъ, живущая на западномъ берегу сѣвернаго Сахалина и въ низовьяхъ Амура къ югу отъ Монгу̀.

Гимпарака́не (химпарака́не), когда? скоро ли? — *пирика-ва?* или — *пирика кусукара хетанеа?* скоро ли будетъ лучше, скоро ли заживетъ? (о ранѣ).

Гі́мпахну (гі́мпаху, гі́мпахъ). Нар. сколько. *Химпаху анъ?* сколько есть?

Гі́мпахъ Нар. сколько. — *па?* сколько лѣтъ?

Гинне или *кинне.* Мос. циркуль (ein Zirkel).

Гиппари. Брот. Ланг. Мац. медвѣдь.

Гитоку. Мос. жить, раждать, иначе *гидоку* или *гетуку.*

Гишіуй. Мос. (イエレヒ), спать, спать идти, лежать, дыханіе.

Гмачи. Кл. Кам. Ланг. Кур. жена.

1190. **Гнити.** Кл. Сах. гусь.

Го. 1. Двадцать *(гох).* 2. Что? *ну! 'Айно!—Го?* эй ты!—что?

Го. Мос. частичка, о значеніи которой см. *ко.*

Гоакесь С. сторона двери (въ Аинскихъ юртахъ), иначе *а́кесь.*

Го́бичинаса, или *хо́бичинаса.* Нар. на корточкахъ (для того чтобы здороваться).

Гобунба. Мос. выступать, вставать, пробуждаться (см. *ба*), внезапно выступать, явиться.

Гобуни или *гобунъ.* Мос. вставать, выступать (особ. объ одномъ лицѣ), явиться.

Gyeyúpu. （形）曳き綱（犬ぞりの）を上手く引く～.

— *syetà,* 曳き綱を上手く引く犬.

Gi. Lapyer. はい，そう.

G*i.* Mos. ⇨ *kye* G*i* あるいは *ki* —— 複合語のために使われる小詞.

Gia (hya). Lapyer. ない，～ではない.

Gigaj. Mos. 老いた，高齢の，他に *gyekaj.*

Gigatsi (gyekatsi). Mos. 若い，若年の.

Gigats. Mos. 若い.

Gida. Mos. 犬，他に *gyeta.*

Giyerashchinam. Lapyer. その上で座ったり寝たりする大きくて丈夫な莚（むしろ）.

Gilyamì. （地）北サハリンの西岸およびモング（Mongu, Монгу）南方のアムール川下流に住むギリヤークの部族.

Gimparakânye (khimparakânye), いつ？ もうすぐか？ — *pirika va?* あるいは — *pirika kusukara khyetanyea?* すぐに良くなるだろうか？ すぐに治るだろうか？（傷について）.

Gímpakhnu (gímpakhu, gímpakh). （副）どれほど. *Khimpakhu an?* いくつある？

Gímpakh （副）どれほど.

— *pa?* 歳はいくつだ？

G*innye* あるいは *kinnye.* Mos. コンパス（ein Zirkel）.

Gippari. Brot. Lang. Mats. 熊.

Gitoku Mos. 生きる，生む，他に *gidoku* あるいは *gyetuku.*

Gishiuj. Mos. （ヒシユイ），眠る，就寝する，横になる，呼吸.

G*machi.* Kl. Kam. Lang. Kur. 妻.

G*niti.* Kl. Sakh. ガチョウ.

Go. 1．20（*gokh*）．2．なに？ え！ *Ajno!* —— *Go?* おい，おまえ！—— なんだ？

G*o.* Mos. 小詞，意味については，⇨ *ko.*

Goakyes' （名）扉の側（アイヌの住居で），他に *ákyes'.*

Góbichinasa, あるいは *khóbichinasa.* （副）しゃがんで（あいさつを交わすために）.

Gobunba Mos. 出現する，立ち上がる，（眠りから）さめる（⇨ *ba*），突然出現する，現れる.

Gobuni あるいは *gobun.* Mos. 立ち上がる，出現する（とくに，一人の人について），現れる.

Гъбу-шіуцубе. Мос. бобръ.
Гóвпа. Гл. оставить, не взять съ собою (напр. трубку).
— *оманъ*, оставилъ невзявши!
Гогамба или *гокамба.* Мос. простодушный, откровенный.
Гогеура. Кл. Кам. пузырь.
1200. *Гогу.* Мос. мужъ (Mann), супругъ, женатый человѣкъ, иначе *гоку.*
Го-дереке-ре-рикопъ. Мос. планета Марсъ.
Гойдѐ. С. блудное предложеніе, разговоръ о совокупленіи.
Гойно (гойну). Мос. соболь, куница.
Гойну. Мос. названіе маленькаго похожаго на куницу звѣря, соболь.
Гокамба. Мос. не быть сердитымъ (въ критикѣ), не быть обидчивымъ.
Гокáри. Гл. повторять.
Гокарисьпóне. Нар. повторно, пріемами.
— *икý*, пить повторно (не за одинъ разъ).
— *ичакáсьно*, повторно учиться.
Гокатуру (hocatoûrou). Лапер. байдара.
1210. *Гокáхтэ.* С. собственное мужское имя.
Гоке-кане. Мос. скобель, стругъ.
Гоки (gâhky). Кл. Кам. братъ.
Гокиру-киру. Гл. качаться, вертѣться (о лодкѣ).
Гоки-шеи. Мос. названіе раковины (отъ Яп. *фокки*).
Гоккай. Мос. (イカツホ), сосудъ съ ножками (отъ Яп. *фокай* (イカホ)).
Гокке. Мос. (ケツホ), лежать, особенно внизъ лицомъ.
Гоккіуре. Мос. названіе птицы.
Гокорò. Гл. подкладывать (дрова) къ огню. *Ни* —.
Гоку. Мос. мужъ (Mann), женатый человѣкъ. — *шакъ.* Мос. безъ мужа, см. *гогу.*
1220. — *шаку.* Мос. вдова.
Гокýнке, на колѣняхъ. — *ётарасъ*, стоять на колѣняхъ.
Гокура. Мос. спѣшить, торопиться въ формѣ potentialis.
Гокурс. Мос. поспѣшность, поспѣшный, торопливый; спѣшить.
Гокуси. Мос. названіе рыбы.

Gobu-shiutsubye. Mos. ビーバー.

Góvpa. （動）置いていく，もって行かない（たとえば，パイプを）.

— *oman,* 取らずに残した.

Gogamba あるいは *gokamba.* Mos. 純朴な，率直な.

Gogyeura. Kl. Kam. 泡.

Gogu. Mos. 夫（Mann）. 夫，妻帯者，*goku* とも言う.

Go-dyeryekye-rye-rikop. Mos. 火星.

Gojyẽ. （名）情事の誘い，性交についての会話.

Gojno (gojnu). Mos. クロテン，テン.

Gojnu. Mos. テンに似た小さな獣の名，クロテン.

Gokamba. Mos. 腹を立てていない（批判していない），怒っていない.

Gokári. （動）繰り返す.

Gokaris'pónye. （副）繰り返して，何回も.

— *ikù,* 繰り返し飲む（一回ではなく）.

— *ichakás'no,* 繰り返し学ぶ.

Gokaturu (hocatoûrou). Lapyer. 海獣の皮で作った小舟.

Gokákhte. （名）男性の名.

Gokye-kanye. Mos. 両手かんな，かんな.

Goki (gâhky). Kl. Kam. 兄弟.

Gokiru-kiru. （動）揺れる，あっちへ向いたりこっちへ向いたりする（舟について）.

Goki-shyei. Mos. 貝の名（日本語の *fokki* から）.

Gokkaj Mos. （ホツカイ），脚付きの容器（日本語の *fokaj*（ホカイ）から）.

Gokkye. Mos. （ホツケ），横たわる，とくにうつぶせに.

Gokkiurye. Mos. 鳥の名.

Gokorõ. （動）火に（薪を）足す. *Ni*—.

Goku. Mos. 夫（Mann），妻帯者. — *shak* Mos. 夫のいない， ⇨ *gogu*

— *shaku.* Mos. 未亡人.

Gokúnkye, 跪いて.

— *ẽtaras',* 跪く.

Gokura. Mos. 可能法の形で，急いで～する，急ぐ.

Gokurye. Mos. 大慌て，大急ぎの，せかせかした，急ぐ.

Gokusi. Mos. 魚の名.

Гокýсь. Гл. упасть. *Тохкорю гогусьчики кутахке анъ*, если бутылка падаетъ, то проливается. Син. *хацире.*

Гокýсьтэ. Гл. умереть, скончаться. Пт. наваливать.

Гокуюкъ Мос. медвѣдь, иначе *гогуюку* или *гокуюку.*

Гокуюпъ. Мос. медвѣдь.

Гольда. С. Геогр. Гиляцкая отрасль, живущая въ Приморской области между Хабаровкою и Софійскомъ преимущественно.

1230. *Гóля.* Геогр. отрасль Гиляковъ, живущая на берегу Татарскаго пролива къ сѣверу отъ устья Амура.

Гома̀. С. 1. Икра крабовъ и рыбъ (исключая селедки). 2. Грѣхъ (см. *хома̀*). Мос. рыбья икра. Ланг. Кур. Кл. Кам. икра.

Гомака. Мос. и *гомакано*, уходить, удаляться.

Гомакая́. Гл. пятиться назадъ (напр. при встрѣчѣ съ медвѣдемъ). Син. *гóроко-мака̀-мака̀нъ.*

Гóмаковъ. С. западъ, страна берега (для Чепухная), см. *атуйка уторóва.*

— *санъ*, западный вѣтеръ (въ Чепухнаѣ *кой исямъ*).

— *трера*, вѣтеръ съ берега для Чепухная. *Гомаковъ трера анчики чебъ койки аськай, кои исямъ*, при вѣтрѣ съ берега можно ловить рыбу, прибоя нѣтъ.

Гоманно. Мос. быть отдаленнымъ, далекимъ.

Гомао. С. несобственное мужское имя (настоящее *Маурокари*).

Гома́поро, горбуша съ короткимъ рыломъ; приходитъ послѣ селедки раньше настоящей горбуши. Син. *ицяной.*

1240. *Гомарунобо.* Мос. далёко, отдаленно.

Гомецири. Мос. названіе птицы.

Гомпусь (см. *хомпусь*). — *пита*, распутывать узлы.

Гóмпусьэкара. Гл. завязывать узелъ (узлы).

Гомуни. Мос. фисташковое дерево.

Гоне (gânäh). Кл. Кам. желѣзо.

Гони (хони, гонъ). С. брюхо, животъ.

— *уэни-фуренпъ.* Мос. названіе ягоды.

Гóниве (хóниве), весло. *Гонігуе.* Кл. Кам. весло. Мос. кандалы.

Gokũs'.（動）落ちる，倒れる．*Tokhkoryu gogus'chiki kutakhkye an*，びんが倒れると，中身がこぼれる．（同）*khatsirye.*

Gokũs'te,（動）死ぬ，永眠する．Pt.[2]　積む．

Gokuyuk.　Mos.　熊．他に *goguyuku* あるいは *gokuyuku*..

Gokuyup.　Mos.　熊．

Gol'da.（名）（地）沿海州のハバロフカ（Khabarovka, Хабаровка）とソフィスク（Sofijsk, Софійск）の間に主に住むギリヤークの一部族．

Gólya.（地）アムール川河口の北方タタール海峡の沿岸に住むギリヤークの一部族．

Gomã.（名）1．カニや魚の卵（ニシンを除く）　2．（宗教上・道徳上の）罪（⇨　*khomã*）　Mos.　魚の卵．　Lang. Kur.　Kl. Kam.　（水棲動物の）卵．

Gomaka.　Mos.　*gomakano* とも言う，去る，遠ざかる．

Gomakayáya.（動）後ずさりする（たとえば，熊と出くわして）．（同）*góroko-makã-makãn.*

Gómakov.（名）西，陸側（チェプフナイ（Chyepukhnaj, Чепухнай）にとって），　⇨　*atujka utoróva.*

—　*san,*　西風（チェプフナイでは *koj isyam*）．

—　*tryera,*　チェプフナイにとって陸風．　*Gomakov tpyera anchiki chyeb kojki as'kaj, koj isyam,*　陸風のときは，寄せ波がなくて魚を獲ることができる．

Gomanno.　Mos.　遠方にいる，遠く離れている．

Gomao　（名）本来のものではない男性の名[3]（本名は *Maurokari*）．

Gomáporo　鼻面の短いカラフトマス；ニシンの後，本当のカラフトマスより早くやって来る．（同）*itsyánoj.*

Gomarunobo.　Mos.　遠く，遠く離れて．

Gomyetsiri.　Mos.　鳥の名．

Gompus'（⇨　*khomnus'*）　—　*pita,*　結び目を解く．

Gómpus'ekara.（動）結び目を結ぶ．

Gomuni.　Mos.　ピスタチオの木．

Gonye (gânäh).　Kl. Kam.　鉄．

Goni (khoni, gón).（名）動物の腹，人の腹．

—　*ueni-furyepp.*　Mos.　イチゴ類の名

Gónivye (khónivye),　櫂（かい）．　*Goniuye.*　Kl. Kam.　櫂．　Mos.　枷（かせ）．

---

(2)　准医師プトゥシキン（Putushikin, Путушикин）のこと。拙訳「アイヌ語・ロシア語辞典(2)」，『北海学園大学学園論集』第 85 号，1995 年，p.62 参照。

(3)　不明

Гоникарйсь. С. Каюрская одежда (отъ пояса до колѣнъ) изъ шкуры кеты.

1250. *Го́нисисъ (хо́нисисъ).* Прил. сытый, сытъ.

Гонойдѐ. Гл. раскапывать (морское дно) пяткою (для добыванія *мокомàй*).

Гонтò. С. ушко (у иглы). *Кемъ —.*

Гонтомо. Мос. въ половину, пол=, половина. — *икашима ту тэмъ (тэму).* Мос. двѣ съ половиною сажени.

Го́нтракисарà. С. бока распластованнаго человѣка у груди и брюха (болѣе къ переди), см. *писдй.*

Гонъ. Лапер. (hone), животъ, брюхо.

— *дайсидэ̀нъ*, четвертый Японскій военный чинъ (штабсъ-капитанъ), сл. Яп.

— *ка́нги*, или *гонъ-ка́ндзи*, или *гонъ-хангà̀нъ*, шестой Японскій военный чинъ (маіоръ), сл. Яп.

— *сосидэ̀нъ*, второй Японскій военный чинъ (подпоручикъ), сл. Яп.

Гоомаппъ. Мос. такъ называемыя женскія тюленьи почки, произведеніе моря.

1260. *Гопà̀нъ.* Гл. войти, зайти (въ домъ).

Гора́сни. С. колода (упавшее въ лѣсу дерево), буреломъ.

Горà̀х. Гл. выворачивать съ корнемъ, повалить, ронять. *Ни —* (о вѣтрѣ), выворачиваетъ деревья. *Пу —, тише —,* (вѣтеръ) уронилъ амбаръ, домъ.

Гора́хпуни. Геогр. Аинское селеніе въ 33 верстахъ къ востоку отъ п. Карсаковъ.

Гора́хтэ. Гл. срубить, повалить (*ни —*, срубить дерево). Син. *ни-ха́ре.*

Горацъ. Мос. (ソウホ), косой, склоненный на сторону.

Горе́пуну. С. названіе вѣтра (для Тобучи съ прибоемъ), восточный вѣтеръ (*кой поро* въ Чепухнаѣ).

Гореупа-реупа.

Гори́ки ра́йпа. Гл. заворотить платье снизу, поднять подолъ.

Го́рико. Нар. вверху.

1270. — *трахкирехчй*, повѣсилъ вверху. *Горикора́хке кано анъ*, висѣло; видѣлъ, что висѣло.

Го́рикотай. Прил. верхній (цяпусь).

Gonikarìs'.（名）サケの皮でできている犬ぞりの御者の衣服（腰から膝までの）

Gónisis' (khónisis').（形）満腹している，満腹．

Gonojyè.（動）かかとで掘る（海底を）（*mokomàj*「食用の貝」を獲るために）．

Gontõ.（名）針穴（針の）．*Kyem*—

Gontomo. Mos. 半分だけ，半分の，半分．

— *ikashima tu tem (temu).* Mos. 2.5 サージェン．

Góntrakisarà.（名）腹ばいになった人の胸や（より前の方）腹の近くの側面，⇨ *pusõj.*

Gon. Lapyer.（hone），人の腹，動物の腹．

— *dajsidẽn,* 日本軍の 4 番目の階級（二等大尉），日本語の単語．

— *kángi,* あるいは *gon-kándzi,* あるいは *gon-khangãn,* 6 番目の日本の軍の階級（少佐），日本語

— *sosidẽn,* 日本軍の 2 番目の階級（少尉），日本語の単語．

Goomapp. Mos. いわゆる雌のアザラシの腎臓，海産物．

Gopãn.（動）入る，立ち寄る（家に）．

Gorásni.（名）短く太い丸太（森の中の倒れた木），倒木．

Gorãkh.（動）根こそぎにする，切り倒す，落とす． *Ni* — （風が）木々をなぎ倒す．*Pu* —，*tishye* —（風が）納屋，家を吹き倒した．

Gorákhpuni.（地）カルサコフ（Karsakov, Карсаков）哨所の東方 33 露里にあるアイヌの村．

Gorákhte.（動）切り倒す，押し倒す（*ni* — 木を切り倒す）．（同）*ni-khárye.*

Gorats. Mos.（ホラツ），斜めの，一方に傾いた．

Goryépunu.（名）風の名（トブチ（Tobuchi, Тобучи）にとっては寄せ波をともなう），東風（チェプフナイ（Chyepukhnaj, Чепухнай）では *koj poro*）．

Goryeupa-ryeupa.

Goríki rájpa.（動）衣服を下から折り曲げる，裾をつまみ上げる．

Góriko.（副）上方へ．

— *trakhkiryekhchì,* 上に掛けた．*Gorikorákhkye kano an,* 吊ってあった，吊ってあるのを見た．

Górikotaj.（形）上の（*tsyaps'*「唇」）．

Горисе. Мос. быть испорченнымъ, сгнить, дурно пахнуть.
Горки (hârky). Кл. Кам. влѣво.
Го́рокакесуфъ. С. пятка (ноги), иначе *кесу́фъ.*
Горокамакамъ-макамъ, правильнѣе *го́рока-мака̀нъ-мака̀нъ.* Гл. пятиться кзади.
Горокая́ма. С. собственное женское имя (иначе *Ирурукара́ма*); послѣднее есть дѣтское имя, но осталось равноправнымъ съ настоящимъ именемъ.
Горокéо (хорокéо). С. волкъ. *Махне* —, волчица. *Понъ* —, волченокъ.
Го́роко.
— *инкара,* оглядываться, смотрѣть взадъ. Син. *со́ка и́нкара.*
— *кей.* С. обухъ топора.
1280. — *кейгѐ,* обухъ (топора).
— *мака̀ мака̀нъ,* въ сокр. *гомакая́я*, пятиться назадъ (напр. при встрѣчѣ съ медвѣдемъ).
— *отокомнивъ-пони.* Пт. пяточная кость.
— *отохсо̀.* С. затылокъ.
Горо́нне. С. сторона противоположная двери (въ юртахъ). Син. *ру́рувсо.*
Го́роотай (хороотай). Прил. нижній *(цяпусь).*
Горо̀х. С. полъ, земля. Син. *сири-ка́та.*
— *о́рова.* съ полу, съ земли (напр. поднять).
Горопси. Брот. Кл. Мац. пить.
Горо́хсе.
— *экара̀ а́ни ипѐ а́йну,* ядущій съ прихлебываніемъ при положеніи куска въ ротъ (какъ Японцы), иначе *иго́рохсе экара̀ а́ни ипе а́йну.*
Горука. Мос. провожать; прямо, напрямикъ.
1290. *Горуцири.* Мос. названіе птицы.
Го́си. Мос. метла, вѣникъ.
Го́ски. Прил. прежній, прошлый. *Госки анъ укура̀нъ,* прошлую ночь. Этим. *гос-ки (ос-ки),* дѣлать заднимъ, дѣлающій другаго заднимъ. — *ка́не!* прошу напередъ! пожалуйста сначала! — *кане ку кане!* пей (ты) сначала! прошу (тебя) выпить напередъ!
Го́скино. Нар. прежде, сначала.
Го́скирамъ. С. старшій братъ. Син. *ю́пи.*

Gorisye. Mos. 腐っている，朽ちる，悪臭を放つ．

Gorki (hârky). Kl. Kam. 左へ．

Górokakyesuf. （名）（足の）かかと，*kyesùf* とも言う．

Gorokamakam-makam, より正しくは，*góroka-makàn-ma-kàn.*（動）後ずさりする．

Gorokayáma. （名）女性の名（*Irurukarâma* とも言う）；後者は子供の名であるが，本来の名と等しくなった．

Gorokyéo (khorokyéo). （名）オオカミ．*Makhnye*—，雌オオカミ．*Pon*—，オオカミの子．

Góroko.

— *inkara,* 振り返る，後ろを見る．（同）*sóka ínkara.*

— *kej.* （名）斧の背．

— *kyejgyè,* 背（斧の）．

— *makà makàn,* 省略形では，*gomakayáya,* 後ずさりする（たとえば，熊と出くわして）．

— *otokomniv-poni.* Pt. かかとの骨．

— *otokhsò.* （名）後頭部．

Gorónnye. （名）扉の反対側（ユルタにおいて）．（同）*rúruvso.*

Górootaj (khorootaj). （形）下の（*tsyapus'*「唇」）．

Goroòkh. （名）床，地面．（同）*siri-kâta.*

— *órova.* 床から，地面から（たとえば，拾う）．

Gropsi. Brot. Kl. Mats. 飲む．

Gorókhsye.

— *ekarà áni ipyè ájnu,* 日本人のように，口に食べ物を入れてちびちび（酒を）飲みながら食べている，*igórokhsye ekarà áni ipye ájnu* とも言う．

Goruka. Mos. 見送る；一直線に，まっすぐに．

Gorutsiri. Mos. 鳥の名．

Gosi. Mos. 箒（ほうき），（小枝を束ねた）箒．

Góski. （形）以前の，過ぎ去った．*Goski an ukuràn,* 昨夜．Etim.[4] *gos-ki (os-ki),* 後にする，他の人を後にしている．

— *kánye!* 前の方へお願いします！ 初めに（初めから）お願いします！

— *kanye ku kanye!* まず飲め！ 先に飲んで下さい！

Góskino. （副）まず，初めに．

Góskiram. （名）長兄．（同）*yúpi.*

---

(4) этимология（語源，語源学）のことか？

Госуйѐ. Гл. оборотиться (къ кусающей собакѣ, о медвѣдѣ), воротиться (въ дорогѣ, о человѣкѣ).
Готобо. Мос. возвращаться, отправиться домой.
Готоко́нкоро. С. раковина съ длиннымъ завиткомъ.
Готтакка. Мос. (カツタコ), прибавлять, прикладывать, приклеить, окрашивать (лакомъ), штукатурить (стѣну).
Го́тувсе. Гл. тащить. Син. *ни́мпа.*
1300. *Готуи.* Пф. звать. *Готуй.* Мос. звать, призывать.
Готу́яська. С. какая-то внутренность рыбъ (поджелудочная желѣза?).
Готъ. Ланг. Кур. двадцать.
Гох (го), двадцать.
Го́хке (гохки, хохке). Гл. лежать.
— *а́ни ику́,* курить лёжа. Син. *эа́махпа ику́.*
Го́хне. Числ. двадцать (при существительныхъ). *Сне гохне то, ту гохне то,* 20 дней, 40 дней.
Гоцй, двадцать (Японизмъ).
Гоцъ. Мос. двадцать. *Гоцъ ранке шне-сикс-ано пишкева асики икашима шне ване гоцъ анъ,* если считать партіями по 20, то выйдетъ 205.
Гочднъ. С. чирокъ (чорная рѣчная утка).
Гошиби. Мос. возвращаться, иначе *госиби* (ヒ゜レホ).
— *ри* или *госибири.* Мос. заставить возвратиться, отдавать, возвращать.
Гошибири. Мос. возвращаться. *Айно шненинъ табанъ нобори кашке та рикинъ оровано гошибири шири,* когда одинъ Айнъ взошелъ на сію гору, онъ возвратился назадъ.
1310. *Гошке.* Мос. прежде, предъидущій, раньше, наперёдъ.
— *но.* Мос. раньше, прежде.
— *нумани.* Мос. третьяго дня (или *гошке-онумани,* иначе *гошки-нумани*)
— *нумани итокота.* Мос. третьяго дня.
— *оманъ.* Мос. итти впереди, предшествовать.
— *онумани.* Мос. недавно, намедни.
— *шакине.* Мос. третьяго года, два года тому назадъ, иначе *гошки-сакини.*
— *шакине итокота.* Мос. три года тому назадъ (слово составленное какъ *гошке-нумани-итокота*).

Gosujyè. （動）（噛み癖のある犬の方へ）振り向く，（熊が）振り向く．（道中で，人が）戻る

Gotobo. Mos. 帰る，帰途につく．

Gotokónkoro. （名）長い渦巻き模様のある貝．

Gottakka. Mos. （ゴタツカ），付け加える，追加する，貼り付ける，塗る（漆を），漆喰を塗る（壁に）．

Gótuvsye. （動）引きずる．（同）*nímpa.*

Gotui. Pf. 呼ぶ．*Gotuj.* Mos. 呼ぶ，呼び寄せる．

Gotúyas'ka. （名）魚の何らかの内臓（脾臓か？）．

Got. Lang. Kur. 20．

Gokh (go), 20．

Gókhkye (gokhki, khokhkye). （動）横たわっている．

— *áni ikù* 横になって，たばこを吸う．（同）*eámakhpa ikù.*

Gókhnye. （数）20（名詞とともに）．*Snye gokhnye to, tu gokhnye to,* 20 日，40 日．

Gotsì, 20（日本語表現）．

Gots. Mos. 20． *Gots rankye shnye-sikye-ano pishkyeva asiki ikashima shnye vanye gots an,* 20 ずつまとめて数えると，205 になる．

Gochõn. （名）マガモ属の水鳥（黒い川のカモ）．

Goshibi. Mos. 帰る，*gosibi*（ホシビ）とも言う．

— *ri* あるいは *gosibiri.* Mos. 帰らせる，返す，戻す．

Goshibiri. Mos. 帰る．*Ajno shnyenin maban nobori kashkye ta rikin orovano goshibiri shiri* 一人のアイヌがその山に登って，帰ってきた．

Goshkye. Mos. かつて，そのすぐ前の，以前，あらかじめ．

— *no.* Mos. 以前，かつて．

— *numani.* Mos. 一昨日（あるいは *goshkye-onu-mani, goshki-numani* とも言う）．

— *numani itokota.* Mos. 一昨日．

— *oman.* Mos. 前方に行く，先行する．

— *onumani.* Mos. 最近，ついこないだ．

— *shakinye.* Mos. 一昨年，2 年前，他に *goshki-sakini.*

— *shakinye itokota.* Mos. 3 年前（*goshkye-numani-itokota* と同じように作られた語）．

Гошки. Мос. прежде, раньше, наперёдъ. — *ну.* Мос. прежде, раньше. — *но*, Мос. прежде, раньше.
Гоюбу. Мос. (или *гоюпу*), бѣжать, скоро итти, убѣгать.
— *оманъ.* Мос. убѣгать, быстро уходить.
1320. *Гоюпфу*, *гоюпфъ* или *гоюпъ.* Мос. бѣжать.
Гбюру. Мос. жить, быть живымъ.
Гоя́йки. Гл. подтираться *(си́пуй пиру́).*
Гоя́нки, или *хоя́нки.* Геогр. Аинско-Японское селеніе въ 30 верстахъ къ сѣверу отъ Мануи.
Г*па.* Ланг. Кур. Кл. Кам. Бал. К.—Кур. голова.
Г*паку.* Кл. Кам. голова.
Г*рупнайну.* Ланг. Кур. Кл. Кам. Бал. К.—Кур. отецъ.
Г*рупничиматъ.* Кл. Кам. Ланг. Кур. Бал. К.—Кур. мать.
Г*саръ.* Ланг. Кур. Кл. Кам. ухо.
Г*тенгуво.* Кл. Кам. бранить.
1330. Г*туйскеросъ.* Кл. Кам. сытый.
Гу (ху). Прил. сырой (о пищѣ), зеленый (о листкѣ лѣтомъ). *Гу мунъ*, *ху ки* (сырая, несушеная трава); частица (см. *га*).
— *турѐпъ*, клюква (?); сокомъ ея окрашиваютъ медвѣжій поясъ.
Г*у.* Мос. лукъ (по Яп. *итъ-цід-кіу*, взято съ Китайскаго). Фюр.
— *ка.* Мос. тетива (буквально: шнуръ лука).
Гуака. Лап. нѣтъ, это не можетъ быть, я не могу или я не хочу.
Г*уанъ.* Мос. привесть въ порядокъ, выпрямить, выровнить.
Гу́вкара. С. лѣсъ. Син. *ні́тунъ*, *ямà.*
— *оса́не котàнъ*, село стоящее близко къ лѣсу.
— *саки́.* С. поляна, безлѣсное мѣсто. Син. *ки́нуфка.*
1340. — *хоку́й*, лѣсной пожаръ.
Гу́вне (ху́вне). С. вередъ, чирей.
Гугу. Мос. мужъ (Mann).
Гугуюпфъ. Мос. медвѣдь.
Гуенгъ. Кл. Кам. злой.
Гуендахъ. Кл. Кам. куда.

Goshki. Mos. 以前には，かつて，前もって．

— *nu.* Mos. 以前には，かつて．

— *no,* Mos. 以前には，かつて．

Goyubu. Mos. （あるいは *goyupu*），走る，すぐに行く，走り去る．

— *oman.* Mos. 走り去る，すばやく去る．

Goyupfu, goyupf あるいは *goyup.* Mos. 走る．

Gôyuru. Mos. 生きる，生きている．

Goyájki. （動）（こすれて）少し傷がつく（*sípuj pirù*）．

*Goyánki,*あるいは *khoyánki.* （地）マヌヤ（Manuya, Мануя）の北方 30 露里の所にあるアイヌと日本人の村．

G*pa.* Lang. Kur. Kl. Kam. Bal. K.-Kur. 頭．

G*paku.* Kl. Kam. 頭．

G*rupnajnu.* Lang. Kur. Kl. Kam. Bal. K.-Kur. 父．

G*rupnichimat.* Kl. Kam. Lang. Kur. Bal. K.-Kur. 母．

G*sap.* Lang. Kur. Kl. Kam. 耳．

G*tyenguvo.* Kl. Kam. ののしる．

G*tujskyeros.* Kl. Kam. 満腹している．

Gu (khu). （形）生の（食べ物について），緑の（夏の葉っぱについて）．*Gu mun, khu ki*（生の，乾燥していない草）；小詞（⇨ *ga*）．

— *turyèp,* ツルコケモモ（？）；その汁で熊に掛ける帯を染める．

G*u.* Mos. 弓（日本語で，*it-tsiò-kiu,,* 中国語からの借用）．Fyur.

— *ka.* Mos. 弓の弦（字義通りは：弓の撚りひも）．

Guaka. Lap. ない，これはありえない，私はできない，あるいは，私はしたくない．

G*uan.* Mos. 整える，まっすぐにする，平らにする．

Gúvkara. （名）森．（同）*nítun, yamà.*

— *osánye kotàn,* 森の近くにある村．

— *sakì.* （名）草地，森のないところ．（同）*kínufka.*

— *khokùj,* （名）山火事．

Gúvpye (khúvpye). （名）おでき，はれもの．

Gugu. Mos. 夫（Mann）．

Guguyupf. Mos. 熊．

Guyeng. Kl. Kam. 邪悪な．

Guyendakh. Kl. Kam. どこへ．

Гуенъ (hūĕn). Кл. Кам. болѣзнь.
Гуй. С. печень, опухоль (вм. *гуфъ*).
Г*уй*. Мос. листвяница.
Гуйдада. Кл. Кам. нигдѣ.
1350. *Гуйно*. Мос. соболь.
Гу́йо. С. ночная птица (сова) на югѣ Сахалина; кричитъ: *гуй*, *гуй*. Син. *гуруфцикой*.
Г*уйто*. Мос. гусь, дикій гусь.
Г*уйтопнъ*. Мос. дикій гусь, или птица принадлежащая къ породѣ дикаго гуся.
Гуиту. Дав. гуси. Г*уйту*. Ланг. Юж. Сах. гусь. Мос. дикій гусь.
Гуйя (hûijă). Кл. Кам. гдѣ.
Г*ука-шинкопъ*. Мос. наружные концы тетивы.
Гумбеонайпу. Геогр. Шм. рѣка и мысъ къ югу отъ Вендвессана.
Гумки.
Гу́мсе. С. сова. Син. *писе́чири*.
— *хкина̀*. С. трава, которую ѣдятъ медвѣди; цвѣтокъ ея называется *коро-кахкумъ*.
1360. *Гумъ (хумъ)*, шумъ, свистъ, шорохъ, звукъ, громъ.
Гунаддиккіе (hūnăddikkyäh). Кл. Кам. который.
Гунадъ (hûnăd). Кл. Кам. кто.
Гуна́на (хунана). Гл. искать, отыскивать, брать, рвать (грибы, коренья). *Гу́нара* син. *гуна́на* см. *ху́нара*. *Гуна́на кусу ома̀нъ*, пошелъ поискать.
Гунба. Геогр. Шм. деревня для ловли нерпъ къ сѣверу отъ Макунъ-котана (у Павловича *Гуну*).
Гу́ни. Мос. брюхо. Гл. (или *ху́ни*), кричать (о филинѣ).
Г*уни*. Мос. съ, что, потомучто. *Пирика* г*уни*. Мос. что это хорошо. Частичка означающая „сдѣлаться, быть прикосновеннымъ“ (das Werden oder Betroffenwerden); означаетъ связь, принадлежность, иногда и сходство; ставится какъ конечная частичка и въ срединѣ между глаголомъ и другими частицами. *Иритаку туши анукоюбу ки-гуни-кушіу*, потомучто они хотятъ завязать веревку родства, см. *оманъ-гуни химакари*.
Г*унипъ*. Мос. частичка означающая: прикосновенная вещь (eine Betroffene Sache), разсматриваемая вещь.

Guyen (hūĕn). Kl. Kam. 病気.

Guj. （名）肝臓，むくみ（*guf* の代わりに）.

Guj Mos. カラマツ.

Gujdada. Kl. Kam. どこにも（～ない）.

Gujno. Mos. クロテン.

Gújo. （名）サハリン島南部にいるで夜の鳥（フクロウ）；*guj guj* と鳴く.（同）*guruftsikoj.*

Gujto. Mos. ガチョウ（単数），ガン（単数）.

Gujtopp. Mos. ガン（単数），あるいはガンの種に属する鳥.

Guitu. Dav. ガチョウ（複数）. *Gujtu.* Lang. S. Sakh. ガチョウ（単数）. Mos. ガン（単数）.

Gujya (hûjă). Kl. Kam. どこに.

Guka-shinkop. Mos. 弓弦の外側の先.

Gumbyeonajpu. （地 Shm.）ヴェンドゥヴェッサン（Vyendvyessan, Вендвессан）の南方にある川と岬.

Gumki.

Gúmsye. （名）フクロウ.（同）*pisyéchiri.*

— *khkinã.* （名）熊が食べる草；その花は *koro-kakhkum* と呼ばれる.

Gum (khum), 騒音，口笛，かさかさいう音，音，雷鳴.

Gunaddikkiye (hūnăddikkyäh). Kl. Kam. どちらの～.

Gunad (hûnăd). Kl. Kam. 誰.

Gunána (khunana). （動）探す，探し出す，取る，引き抜く（キノコ，根を）.（同）*Gúnara* ⇨ *khúnara. Gunána kusu omãn,* 探しに行った.

Gunba. （地 Shm.）マクン・コタン（Makun-kotan, Макун-котан）北方のフイリアザラシを獲るための村（パブロヴィッチ（Pavlovich, Павлович）では *Gunu*）.

Gúni. Mos. 腰.（動）（あるいは *khúni*），（ワシミミズクが）鳴き立てる.

Guni. Mos. ～とともに，～ということ，なぜなら～だから. *Pirika guni.* Mos. これは良いということ.「～になる」，「関係がある」を意味する小詞（das Werden oder Betroffenwerden）；関係，所属，時に類似も意味する；文末の小詞として置かれたり，動詞と他の小詞の間に置かれたりする. *Iritaku tushi anukoyubu ki-guni-kushiu*，なぜならば，彼らは親戚関係を結びたがっているので， ⇨ *oman-guni khimakari.*

Gunip. Mos. 関係のある物（eine Betroffene Sache），検討されている物を意味する小詞.

Г*униси*. Мос. при стрѣляніи къ верху обращенная часть лука.

Гу́нта. С. висячая надпись, сигнатура (на лѣкарствѣ), сл. Яп.

1370. *Гу́нтура-ипе*. Гл. ѣсть съ прихлебываніемъ (по Японски и Гиляцки). Син. *горо́хсе экара̀ а́ни ипѐ*.

Гуну̀. Геогр. ручей и Аинское селеніе въ 42 верстахъ къ сѣверу отъ Мануи.

Гура̀, или *хура̀*. С. запахъ. Гл. пахнуть. — *юфке*, запахъ сильный (нехорошій). Кл. Кам. (hūrăh), запахъ (пріятный).

Гуратпе (hūrăthpĕh). Кл. Кам. кислый.

Гуре-гане. Кл. Кам. (hūräh-gāhnäh d. i. roth Eisen), мѣдь.

Гуреотци. Геогр. селеніе въ 103½ в. къ сѣв. отъ Кусуная.

Гурепъ. Кл. Кам. Ланг. Кур. красный.

Гуре́хне. Гл. умирать (только о медвѣдѣ).

Г*ури*. Мос. тѣнь. *Камой* г*ури анацъ чо̂кай часи-часи камбара ко-у-экара ба*, драконова тѣнь тянетъ къ себѣ отъ нашего города наружный городъ.

Г*урръ*. Фюр. человѣкъ.

1380. Г*уру̀*. С. камышъ, горный тростникъ. Дав. *гуру*, человѣкъ. Кл. Сах. Ланг. Ю. Сах. Г*уру*. человѣкъ. Мос. г*уру*, человѣкъ, лице, особа (употребляется преимущественно въ сложныхъ).

Гуруфцикой. С. сова. Син. *гу́йо*.

Гу́се (ху́се). Гл. свистать (о человѣкѣ).

— *кина*, трава (цвѣтокъ ея называется *коро-кахкумъ*; медвѣди ѣдятъ ее охотно).

Г*усине* (子と ケ). Мос. потому что, какъ, когда.

Г*уси-та* или г*уси-танъ*. Мос. потому что, какъ, когда.

Гусько.

Г*утунки*. Мос. играть (на музыкальныхъ инструментахъ).

Г*утунне*. Мос. каменныя горы.

Гуу. Дав. лукъ. Г*уу*. Кл. Сах. лукъ (для стрѣльбы).

1390. *Гу́фне (ху́фне)*. Прил. узкій, тѣсный (рукавъ).

— *томбу* (или *хацико томбу*), карцеръ, арестантская, тюрьма (у Японцевъ для преступниковъ и сумасшедшихъ).

Gunisi. Mos. 射る際に上に向けられる弓の部分.

Gánta. （名）吊り下がった銘，（薬の）用法注意のラベル，日本語の単語.

Gántura-ipye. （動）ちびちび（酒を）飲みながら食べる（日本語およびギリヤーク語で）.（同）*gorókhsye ekarà áni ipyè.*

Gunù. （地）マヌヤ（Manuya, Мануя）の北方 42 露里の所にある小川とアイヌの村.

*Gurà,*あるいは *khurà.* （名）匂い.（動）匂う. — *yufkye,* （悪い）強い匂い. Kl. Kam. (hūrăh), （良い）匂い.

Guratpye (hūrăthpĕh). Kl. Kam. すっぱい.

Gurye-ganye. Kl. Kam. （hūräh-gāhnäh すなわち roth Eisen），蜂蜜.

Guryeottsi. （地）クスナイ（Kusnaj, Кусная）の北方 103.5 露里の所にある村.

Guryep. Kl. Kam. Lang. Kur. 赤い.

Guryékhnye. （動）死にかけている（熊についてだけ）.

Guri. Mos. 影. *Kamoj guri anats chôkaj chasi-chasi kambara ko-u-ekara ba,* ドラゴンの影がわれわれの町から自分のほうへ外の町を引き寄せている.

Gurr. Fyur. 人.

Gurù. （名）蘆（あし），葦（よし）. Dav. *guru,* 人. Kl. Sakh. Lang. S. Sakh. *Guru.* 人. Mos. *guru,* 人，顔，人物（主に複合語で使われる）.

Guruftsikoj. （名）フクロウ.（同）*gújo.*

Gúsye (khúsye). （動）口笛を吹く（人について）.

— *kina,* 草（その花は *koro-kakh-kum* と呼ばれる；熊が好んで食べる）.

Gusinye（ゲシ子[5]）. Mos. ～なので，～ように，～とき.

Gusi-ta あるいは *gusi-tan..* Mos. ～なので，～ように，～とき.

Gus'ko.

Gutunki. Mos. 演奏する（楽器を）.

Gutunnye. Mos. 石の山（複数）.

Guu. Dav. 弓. *Guu.* Kl. Sakh. 弓（狩猟用の）.

Gúfnye (khúfnye). （形）狭い，（袖が）窮屈な.

— *tombu*（あるいは *khatsiko tombu*），営倉，留置所，監獄（日本人のところで，犯罪者や狂人用）.

(5) 原文のまま。「グシ子」とするべきところだろう。

Гу́фтэ. С. иглы (хвойныхъ деревъ), вѣникъ изъ пихты.
— *коро ни*, хвойное дерево.
Гуфъ (хуфъ). С. опухоль воспалительная.
Гуци-ашкай. Мос. (イカㄴアチグ゛), имѣющій громкій голосъ, громко кричать.
Гуча. Мос. (ヤチグ゛), домъ.
Гуши. Мос. потому что, между тѣмъ какъ (иначе *куши*, вѣроятно не отличается отъ *кушу*, хотя къ ней слѣдуетъ прилагать побочное понятіе объ обязанности или долгѣ), см. *куши*, иначе **гуси**, средина дуги (лука) (ㄴグ゛).

Д.

Д. ПЯТАЯ БУКВА АИНСКОЙ АЗБУКИ.

Да. Мос. см. *та.*
Даанта. Кл. Кам. тамъ.
Дагни (dah'nyh). Кл. Кам. береза.
1400. *Да́йзиндъ* или *да́йнанго*, десятый Японскій военный чинъ (генералъ-лейтенантъ), сл. Яп.
Дайсидэнъ, пятый Японскій военный чинъ (капитанъ).
Данне. Кл. Кам. теперь.
Данъ-эрму (dāhn ärmŭh d. i. lange Maus). Кл. Кам. горностай.
Дата. Кл. Кам. здѣсь.
Де. Мос. см. *тэ.*
Деба. Мос. хлопчатая бумага, хлопчатникъ травянистый (gossypium herbaceum).
Дедари. Мос. — *шіума.* Мос. бѣлый камень, мѣлъ.
Декму. Кл. Кам. большой палецъ руки.
Декето. Кл. Кам. кулакъ.
Декумсе. Кл. Кам. локоть.
1410. *Декъ.* Ланг. Кур. Кл. Кам. Бал. К.—Кур. рука.
Дерекс. Мос. прыгать, скакать, иначе *тереке.*
— *ибе.* Мос. жаба, буквально: „прыгающая рыба".
— *циронпопъ.* Мос. морская свинья (рыба), буквально: прыгающая лисица.
Детара. Ланг. Кур. бѣлый. *Детару.* Мос. бѣлый.

Gúfte.（名）（針葉樹の）針葉，トドマツで作ったほうき．

— *koro ni,* 針葉樹．

Guf (khuf).（名）炎症性の腫瘍．

Gutsi-ashkaj. Mos.（グチアシカイ），大きな声をもっている，大きな声で叫ぶ．

Gucha. Mos.（グチヤ），家．

Gushi. Mos. ～なので，～なのに（*kushi* とも言う，おそらく *kushu* との違いはない，責務や義務の付随的な概念が付け加えられるということになろうが），⇨ *kushi*，*gusi* とも言う，（弓の）円弧の真ん中（グシ）．

Д（D）．

Д．アイヌ語の字母の 5 番目の文字．

Da. Mos. ⇨ *ta..*

Daanta. Kl. Kam. そこに．

Dagni (dah'nyh). Kl. Kam. 白樺．

Dájzind または *dájnango,* 日本の軍の 10 番目の階級（中将），日本語の単語．

Dajsidẽn, 日本の軍の 5 番目[6] の階級（大尉）．

Dannye. Kl. Kam. 今は．

Dan-ermu（dāhn ärmŭh すなわち lange Maus）． Kl. Kam. オコジョ．

Data. Kl. Kam. ここに．

Dye. Mos. ⇨ *te.*

Dyeba. Mos. ワタ（植物の），草のワタ（gossypium herbaceum）．

Dyedari. Mos. — *shiuma.* Mos. 白い石，チョーク．

Dyekmu. Kl. Kam. 手の親指．

Dyeksto. Kl. Kam. 拳（こぶし）．

Dyekumsye. Kl. Kam. 肘．

Dyek. Lang. Kur. Kl. Kam. Bal. K.-Kur. 手．

Dyeryekye. Mos. 飛び跳ねる，跳ぶ． *tyeryekye* とも言う．

— *ibye.* Mos. ヒキガエル，字義通りは：「飛び跳ねる魚」．

— *tsironnop.* Mos. ネズミイルカ（魚），字義通りは：飛び跳ねる狐．

Dyetara. Lang. Kur. 白い． *Dyetaru.* Mos. 白い．

(6) 「下から 5 番目」の意味。

Детацири. Мос. лебедь, иначе *тедацири* (вмѣсто *тетару-цири*, бѣлая птица).
Джоо. Дав. замокъ („точно какъ Японцы называютъ").
Дзикàнъ. С. осьмой Японскій военный чинъ (полковникъ), сл. Яп.
Ди. Мос. см. *тэ.*
Дида. Ланг. Мац. вѣтръ.
Дидари. Дав. — *шіума.* Мос. бѣлый камень, мѣлъ, см. *тетара-сума.*
— *шюма.* Дав. мѣлъ.
1420. *Диккупъ.* Кл. Кам. крыло.
Дирра. Ланг. Юж. Сах. вѣтръ.
До. Мос. день. *Танъ* —, сегодня. Кл. Кам. *(до)*, груди. Бал. К.—Кур. Кл. Кам. (doh), день.
Дой. Ланг. Кур. Кл. Кам. глина.
Докдокъ. Кл. Кам. вошь.
Дононоски. Кл. Кам. полдень.
Донота. Кл. Кам. сѣверный олень.
Дону. Кл. Кам. судья.
Допе. Ланг. Кур. молоко.
Дораръ. Кл. Кам. ремень, петля.
1430. *Дорд.* Геогр. отрасль Гиляковъ, живущая на восточномъ берегу Охотскаго моря отъ устья р. Томо до залива Терпѣнія на Сѣверномъ Сахалинѣ (у Русскихъ Тро-Гиляки).
Дóси. С. фельдфебель (у Японцевъ по прежнему чиноположенію, теперь *сиббу*).
Доу. Мос. восхваленіе, превознесеніе похвалами.
Доупакно (dâupakno). Кл. Кам. только.
Дуампичи. Ланг. Кур. двадцать.
Дуготъ (dūhōth). Ланг. Кур. сорокъ.
Дуй. Геогр. Гиляцкая деревня и Русскій постъ на Сахалинѣ въ бухтѣ Хойндшу (рядомъ съ бухтою de la Jonquière); мысъ (по Шренку Дуи). 50°49′56″. С. Ш.
Думанвоа. Кл. Кам. много.
Дунне (dūnneh). Кл. Кам. лѣность.
Дупись (dūhpyhs). Ланг. Кур. Кл. Кам. Бальб. К.—Кур. восемь.
1440. *Дупкъ.* Бал. К.—Кур. два. Кл. Кам.—*Дупъ* (dūph). Ланг. Кур. два.

Dyetatsiri. Mos. 白鳥，*tyedatsiri* とも言う（*tyetaru-tsiri*，「白い鳥」の代わりに）.

Dzhoo. Dav. 城（「日本人が呼ぶのと全く同じように」）.

Dzikãn. （名）日本軍の 8 番目階級（陸軍大佐），日本語の単語.

Di. Mos. ⇨ *te.*

Dida. Lang. Mats. 風.

Didari. Dav. — *shiuma.* Mos. 白い石，チョーク， ⇨ *tyetara-suma.*

— *shuma.* Dav. チョーク.

Dikkup. Kl. Kam. 翼.

Dirra. Lang. S. Sakh. 風.

Do. Mos. 日. *Tan* —，今日. Kl. Kam. （*do*），胸，乳房（？）. Bal. K.-Kur. Kl. Kam. (doh)，日.

Doj. Lang. Kur. Kl. Kam. 粘土.

Dokdok. Kl. Kam. シラミ.

Dononoski. Kl. Kam. 正午.

Donota. Kl. Kam. トナカイ.

Donu. Kl. Kam. 裁判官（判定者）

Dopye. Lang. Kur. 牛乳.

Dorar. Kl. Kam. 革紐，輪.

Dorõ. （地）北サハリンのトモ（Tomo, Томо）川の河口からテェルペーニイェ（Tyer-pyeniye, Терпение）湾までのオホーツク海東岸に住むギルヤークの一部族（ロシア人の間ではトゥロ・ギリャーキ（Tro-Gilyaki, Тро-Гиляки）と呼ばれている）

Dósi. （名）軍曹（日本人の以前の階級ではこのように呼ばれていたが，今は *síbbu*）.

Dou. Mos. 賛美，激賞.

Doupakno (dâupakno). Kl. Kam. ～だけ.

Duampichi. Lang. Kur. 20.

*Du**g**ot* (dūhōth). Lang. Kur. 40.

Duj. （地）サハリン島のホイントゥシュ（Khojndshu, Хойндшу）湾（de la Jonquuère 湾の隣）にあるギリヤークの村とロシアの哨所；岬（シュレンク（Shryenk, Шренк）によるとドゥーイ（Dui, Дуй））. 北緯 50 度 49 分 56 秒.

Dumanvoa. Kl. Kam. たくさん.

Dunnye (dūnneh) Kl. Kam. 怠惰.

Dupis (dūhpyhs). Lang. Kur. Kl. Kam. Bal. K.-Kur. 8.

Dupk. Bal. K.-Kur. 2. Kl. Kam. — *Dup* (dūph). Lang. Kur. 2.

Дупъ-икасмауа. Ланг. Кур. двѣнадцать.
Дусуйтре (dûsŭitrêh). Клапр. Кам. дважды.
Дшо (дшô). Мос. замдкъ (отъ Яп. zidò) и *дзіô* (｜ ヨチ゛), по Яп. ウヨレ.

Е.

Е. ШЕСТАЯ БУКВА АИНСКОЙ АЗБУКИ.

Еà сіанà. Кр. ты стоишь.
Еа сіануа. Кр. онъ стоитъ.
Езо. Геогр. Кр. 1. Островъ Матмай (Матсмай). 2. Жители Итурпу (Итурупа), Урупа, Кунашира и Матсмая.
Еинкечь-роски-еиранà. Кр. вы стойте.
Еи́нь-кинкаруа. Кр. не вижу.
Еи́нь-китокросива. Кр. молчи.
Еи́нь-кмукаруа. Кр. не сплю.
1450. *Екаджи.* Пал. мальчикъ.
'Екуроко. Кр. черной.
'Енокауа. Кр. назадъ.
'Енумитанне. Кр. жимолостникъ.
'Енумукута. Кр. голубица.
Епирà. Кр. ножъ.
Еріупугè. Кр. какая-то рыба (на Курильскихъ островахъ).
Ермù. Кр. Пал. мышъ.
Етаспè. Кр. сивучи.
Етеханъ. Кр. собственное мужское имя.
1460. *Етù.* Кр. Пал. носъ.
'Етубирга. Кр. игылмы (птица).
'Еикумамай. Кр. шикша (empetrum), водяница (ягода).
'Еикумамуе. Кр. кулики (птица).

Ж.

Ж. СЕДЬМАЯ БУКВА АИНСКОЙ АЗБУКИ.

Dup-ikasmaua. Lang. Kur. 12.
Dusujtrye (dûsŭitrêh). Klapr. Kam. 二度.
Dsho (dshô). Mos. 城（日本語の *ziô* から），*dziô*（ヂヨー）とも言う，日本語ではシヨウ[7].

Е（Ye）.

Е．アイヌ語の字母の 6 番目の文字.

Yeà sianà. Kr. お前は立っている.
Yea sianua. Kr. 彼は立っている.
Yezo. （地）Kr. 1．マトゥマイ（Matmaj, Матмай）島（マツマイ（Matsmaj, Матсмай）.
2．イトゥルプ(Iturupu, Итурупу)（イトゥルプ(Iturup, Итуруп)），ウルプ(Urup, Уруп)，クナシル（Kunashir, Кунашир）およびマツマイ（Matsmaj, Матсмай）の住人.
Yeinkyech-roski-yeiranà. Kr. お前たち（あなた）は立っている.
Yeín-kinkarua. Kr. （私には）見えない.
Yeín-kitokrosiva. Kr. 黙れ.
Yeín-kmukarua. Kr. （私は）眠っていない.
Yekadzi. Pal. 男の子.
Yêkuroko. Kr. 黒い.
Yênokaua. Kr. 後へ.
Yênumitannye. Kr. スイカズラ.
Yênumukuta. Kr. 雌鳩.
Yepirà. Kr. ナイフ.
Yeriupugyè. Kr. ある魚（クリル諸島で）.
Yermŭ. Kr. Pal. ネズミ.
Yetaspyè. Kr. トド（複数）.
Yetyekhan. Kr. 男性の名.
Yetŭ. Kr. Pal. 鼻.
Yêtubirga. Kr. エトピリカ（鳥）.
Yêchkumamaj. Kr. ツルコケモモ（empetrum），ガンコウラン，ツルコケモモ（ベリー）.
Yêchkumamuye. Kr. シギ（複数）（鳥）.

Ж（Zh）.

Ж．アイヌ語の字母の 7 番目の文字.

(7) 原文のまま

З.

З. ЭТОЙ БУКВЫ НѢТЪ ВЪ АИНСКОЙ АЗБУКѢ.

Заагшемъ. Кр. собственное женское имя.

Зайбуни. Мос. купеческое судно (отъ Яп. *зайбуне*), букв. товарное судно.

И.

И. ОСЬМАЯ БУКВА АИНСКОЙ АЗБУКИ.

И. Мос. ты,—тотъ, этотъ, онъ (имѣетъ почти значеніе члена и есть частичка къ возбужденію вниманія). *И-акинэ-гуру*, тотъ младшій братъ, этотъ младшій братъ.—Усиливаетъ передъ глаголами ихъ значеніе (діалектически также *э*). Конечная частичка, означающая дѣйствіе. Присоединенная къ основной формѣ глагола или къ глагольнымъ частичкамъ она служитъ къ усиленію значенія. *Икаши ина-у-ницъ коба-и отта*, гдѣ они берутъ сложенныя бумаги предковъ. Употребленіе въ концѣ существительныхъ и передъ *нэ* см. *э*.—Частичка для благозвучія. *Рисъта-и-ки*, взлетѣла вверхъ (о птицѣ).

И-и. Мос. частичка, о значеніи которой см. *и-э*.

И-и экарака. Мос. прибыть (къ мѣсту), иначе *анэ-карака.*

И-инаукупе. Мос. громко молиться, призывать.

И-итаки. Мос. сказывать, давать порученіе, увѣдомлять, докладывать (какъ Niedrigkeitszeitwort).

1470. *И-караку нэ гуру.* Мос. этотъ племянникъ, тотъ племяникъ.

И-ки. Мос. или *и ки-я.* Мос. сей, или тотъ. — *утаре*, сей товарищъ.

И-ки я анъ. Мос. который? что за? какой?

И-кораки нэ гуру по. Мос. или *и-коро*, ты, онъ, (вѣжливое слово), составлено изъ *и*—ты и *коро*, владѣть, брать; твой, его, вы, вашъ. — *котанъ.* Мос. твоя или ваша земля.

З(Z).

З．アイヌ語の字母にこの文字はない．

Zaagshyem. Kr. 女性の名．

Zajbuni. Mos. 商船（日本語の *zajbunye* から），字義通りは，商品の船．

И(I).

И．アイヌ語の字母の 8 番目の文字．

I. Mos. お前， — あの，この，彼(ほぼ冠詞のような意味を持ち，注意を喚起するための小詞)．*I-akine-guru*，あの弟，この弟． — 動詞の前でその意味を強める(方言では，*e* も同様に)．行為を意味する終末の小詞．動詞の基本形あるいは動詞の小詞[8] と結びついて，意味を強める働きをする．*Ikashi ina-u-nits koba-i otta*，どこで彼らは先祖の折りたたまれた紙[9] を手に入れるのか．名詞の語末および *ne* の前での使用は， ⇨ *e.* — 語調を合わせるための小詞． — *Rís'ta-i-ki*，（鳥が）飛び立った．

I-i. Mos. 小詞，意味については， ⇨ *i-e.*

I-i ekaraka Mos. 着く（場所に），他に *anekaraka.*

I-inaukupye. Mos. 大声で祈る，呼ぶ．

I-itaki. Mos. 言う，依頼をする，通知する，報告する（Niedrigkeitszeitwort として）．

I-karaku ne guru. Mos. この甥，あの甥．

I-ki. Mos. あるいは *i ki-ya.* Mos. この，あるいは，あの． — utarye，この仲間．

I-ki ya an. Mos. どちらの～？ どんな～？ どのような～？

I-koraki ne guru po. Mos. あるいは *i-koro*，お前，彼，(丁寧語)，*i* — 「お前」，および *koro* — 「所有する，取る」；お前の，彼の，お前たち（あなた），お前たちの（あなたの）． — *kotan*．お前の，あるいは，お前たち（あなた）の土地．

(8) 原文のまま。語尾のことか？
(9) 「イナウ」のことか？